

כתונת הפסים – בכורה וכהונה

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וַעֲשָׂה לוֹ כְּתוֹנֵת פְּסִים: (בראשית לז ג.)¹

כלי יקר בראשית פרק לז – כתונת הפסים מסמלת את העברת הבכורה מראובן ליוסף

"ועשה לו כתונת פסים". נראין הדברים אחר שכבר בבל ראובן יצועי אביו ניטלה ממנו הבכורה, ועכשיו מסרה ליוסף. ועל שם זה עשה לו כתונת פסים, לפי שהעבודה בבכורות והיה הבכור כהן לאל עליון.² על כן עשה לכבוד ולתפארת. כתונת זה דומה לבגדי כהונה שהיה בהם כלי כתונת תשבץ, ואולי שעל זה נאמר: כי בן זקונים הוא לו, כאילו היה הוא הזקן והבכור שבכל בניו... כי באמת לא היה הזקן שכולם.³ ויורה על זה הכפל שאמרו: "המלוך תמלוך עלינו אם משל תמשול בנו", כי הבכור נוטל פי שנים בכל אשר ימצא ואך לו המלוכה, כמו שנאמר (בראשית מט ג) ראובן בכורי אתה יתר שאת ויתר עוז היינו מלכות.⁴

ויקרא רבה פרשה י סימן ו – קשר בין כתונת הפסים ובגדי הכהונה

"את הבגדים" – אמר ר' סימון: כשם שהקרבנות מכפרים כך הבגדים מכפרים... הכתונת לכפר על לבושי כלאים כמה דתימא (בראשית לז) ועשה לו כתונת פסים.⁵

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק א הלכה יא – עשו משמש בכהונה גדולה

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית" – מהו החמודות? שהיה משמש בכהונה גדולה.⁶

במדבר רבה פרשה ד סימן ח – מבגדי אדם הראשון לבגדי עשו החמודות

... מתחילת ברייתו של עולם, אדם הראשון היה בכורו של עולם וכיון שקירב קרבנו... לבש בגדי כהונה גדולה, שנאמר: "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם" (בראשית ג כא) ... והיו הבכורות משתמשים בהם. כיון שמת אדם, מסרם לַשֵּׁת, וְשֵׁת מסרן למתושלח. כיון שמת מתושלח, מסרן לנח... מת נח, ומסרן לְשֵׁם... מת שֵׁם ומסרה לאברהם... מת אברהם ומסרה ליצחק. עמד יצחק ומסרה ליעקב.⁷ וכי יעקב בכור היה? אלא שאתה מוצא שנטלה יעקב מן עשו בערמה. אמר לו: "מכרה כיום את בכורתך ליי" (בראשית כה לא). אתה סבור: שמא על חנם אמר יעקב לעשו שימכור לו את הבכורה? – לאו, אלא שהיה יעקב מבקש להקריב ולא היה יכול, מפני שלא היה בכור.⁸

¹ כבר הקדשנו דף מיוחד לנושא **כתונת הפסים** - למדרשים ולפירושים השונים שנכרכו סביבה. הפעם נתמקד בפירוש כלי יקר (רבי שלמה אפרים 'איש לונטישץ', פולין מאה 16) שכתונת הפסים שעשה יעקב ליוסף הייתה אות וסמל של בחירה בו כבכור, יורש ומנהיג. פירוש מיוחד זה ייקח אותנו למסע מעצים של פרשת יוסף ואחיו והשלכותיה הרבה מעבר לספר בראשית.

² כפי שמצאנו אצל מלכיצדק, למשל, ראה דברינו **מי אתה מלכיצדק** בפרשת לך לך. ועוד נידרש לך בהמשך הדברים.

³ לא בן זקונים הצעיר שנשאר בבית לשמש את אבא כפי שמסביר למשל רמב"ן בפירושו לבראשית לז ג: "כי מנהג הזקנים שיקחו אחד מבניהם הקטנים להיות עמו לשרתו... והוא נקרא לו בן זקונו בעבור שישרתו לזקונו" (בדברינו **כתונת הפסים**), אלא הבן הזקן והחשוב, כלשון חכמים: זקן וחכים.

⁴ יעקב לא מחכה לברכתו בסוף ימיו על מנת להוכיח את ראובן: "אז חללת יצועי עליה" (ראה דברינו **ראובן בכורי אתה** בפרשת ויחי). עוד בשיא חייו העביר יעקב את הבכורה ליוסף. ראובן בכור לאה חטא במעשה בלהה והבכורה עברה ליוסף בכור בניה של רחל. על מנת לתת לבחירה זו תוקף מעטר יעקב את יוסף עוד בחייו בכתונת הפסים היא סמל הבכורה ובגדי הכהונה. גם המלכות?

⁵ ראה גם פירוש רמב"ן פרשת תצוה, שמות כח יב, שמקשר את בגדי הכהונה עם כתונת הפסים: "לכבוד ולתפארת - שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים... כי אלה הבגדים לבושי מלכות הן, כדמותן ילבשו המלכים בזמן התורה, כמו שמצינו בכתנת ועשה לו כתונת פסים... והלבישו כבן מלכי קדם". כן, גם מלכות! הקשר שם הוא ה"כבוד והתפארת" וכתונת הכהנים באה לכפר על הכלאיים מהם עשויים בגדי הכהנים: כהן הדיוט בארבעה בגדים, בהם הכתונת, וכהן גדול בשמונה, בדומה לבגדי מלכות מפוארים. על כאן הרחבנו כאמור בדברינו **כתונת הפסים**, אבל כאן והפעם אנחנו מבקשים ללכת בדרך שסלל פירוש כלי יקר ולהראות את משמעות החיבור של כתונת הפסים עם בגדי הכהונה של ימי האבות וההשלכה על סיפור יוסף ואחיו.

⁶ עשו משמש בכהונה גדולה! אך מי הם "בגדי החמודות" וכיצד התגלגלו לעשו? כבר הקדשנו דף מיוחד בשם **בגדי עשו החמודות** בפרשת תולדות וכאן נקצר ונביא רק הנדרש לעניינינו.

⁷ עפ"י הירושלמי לעיל נראה שצריך לתקן כאן מיעקב לעשו. ועוד, אם יצחק מסר את הבכורה ליעקב למה היה צריך יעקב לקנות אותה ולגנוב את הברכות? נראה שהמדרש מתקן את עצמו במשפט הסמוך.

⁸ ומה עושה רבקה כאשר היא שולחת את יעקב לקבל את הברכות מיצחק? ויתקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמודת אשר אתה בְּבֵית וְתִלְבֹּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן" (בראשית כז טו) – בכיבוד אב ואם יש מעין עבודת המקדש וכהונה. מה אירע לבגדים אלה לאחר

וַיֵּרְאוּ אֶחָיו כִּי אִתּוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם: וַיַּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחָיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֹא אֹתוֹ: ... וְהָיָה קָמָה אֲלֵמְתֵי וְגַם נִצְבָּה וְהָיָה תִּסְבִּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיִן לְאֲלֵמְתֵי: וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֹא אֹתוֹ עַל חֲלֵמְתוֹ וְעַל דַּבְּרָיו: (בראשית לז ד-ח).⁹

מסכת שבת דף י עמוד ב – אל ישנה אדם בין הבנים

ואמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.¹⁰

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אֶחָיֶךָ רַעִים בְּשֶׁכֶם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַנְּנִי: וַיֹּאמְרוּ לוֹ לָךְ נָא רֵאֵה אֶת שְׁלֹם אֶחָיֶךָ וְאֶת שְׁלֹם הַצֶּאֱנָן וְהַשְּׁבִינִי דָּבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֵאוּ שָׁכְמָה: (בראשית לז יג-יד פרשת וישב).¹¹

בראשית רבה פרשה פד סימן טז – הפשטת כתונת הפסים

"וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אֶחָיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתֹנֶתוֹ אֶת כְּתֹנֶת רַבָּה כְּעֹרֹת הָאֵדָם וְהָיָה כְּעֹרֹת הָאֵדָם וְהָיָה כְּעֹרֹת הָאֵדָם וְהָיָה כְּעֹרֹת הָאֵדָם" (בראשית לז יג). ר' אלעזר אמר בקילוס היה בא.¹² "ויפשיטו את יוסף" - זה הפינס, את כותנתו, זה חלוק, את כתונת הפסים, זה הפרגוד, אשר עליו, זו פמלניא שלו.¹³

וַיִּקְחוּ אֶת כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׁעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתֹנֶת בְּדָם: וַיִּשְׁלְחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מִצְאֵנוּ הֵכֵר נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֶךָ הוּא אִם לֹא: (שם לא-לב).¹⁴

שהתגלתה תרמית יעקב והוא יוצא לחרן? האם חזר עשו להשתמש בהם? האם גזזה אותם רבקה? איננו יודעים. שרשרת מסירת בגדי הכהונה של אדם הראשון, הם כותנות העור או האור (עפ"י רבי מאיר, בראשית רבה כ יב) נפסקה. ומה עושה יעקב? הוא יוצר את כתונת הפסים שמחליפה את בגדי החמודות שעברו מדור לדור כבגדי הכהונה ושיעקב התחזה בהם כשהתייצב לפני יצחק אביו ואמר: "אנכי עשו בכורך". ולמי הוא נותן אותם? ליוסף!

⁹ הפסוקים הפותחים את פרשת וישב (פרק לז) מקבלים כעת משמעות ויוצמה חדשים. האחים לא רק ראו שיעקב "אוהב" את יוסף יותר מהם, אלא גם מכתיר אותו כבכור ומלביש אותו בבגד שמסמל בחירה זו באופן ברור ביותר! כתונת הפסים איננה איזה עניין צדדי - פריט לבוש נאה וצבעוני שגרם לקנאה, אלא עומדת במרכז הפרשה. ויוסף? חלומותיו לא "באו מהאוויר". הם ביטוי ברור, אולי קיצוני ומוגזם, של המעמד שקיבל מיעקב. על מה שאדם מהרהר ביום - הוא חולם בלילה (מדרש הגדול בראשית מא א). תגובת האחים: "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו" היא דברים כפשוטם ומיועדים לאזניו של יעקב לא פחות מאזני ליוסף. וכשמגיע החלום השני: "הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והיָרַח וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי", יעקב אולי מבין שמשהו לא טוב מתפתח כאן, אבל הוא מסתפק בגערה ובשמירת "הדבר", ככתוב: "וַיִּנְעַר בּוֹ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאֶמְךָ וְאֶחָיֶךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה". וסוף דבר: "וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֶחָיו וַאֲבִיו שָׂמַר אֶת הַדְּבָר".

¹⁰ ובבראשית רבה פד ח: "ריש לקיש בשם רבי אלעזר בן עזריה אמר: צריך אדם שלא לשנות בין בניו, שע"י כתונת פסים שעשה אביו יעקב ליוסף: וישנאו אותו". גם מדרשים אלה מקבלים כעת נופך חדש ועוצמה יתירה. לא סתם "לשנות בין הבנים", אלא להכתיר אחד מהם ולהמליכו על השאר. ומה עוד שהם משתי נשים צרות. ראה אגדת בראשית (בובר) פרק סא: "אמרו רבותינו משום ר' יהושע בן קרחה: שבביל לשון של ארגמן שהוסיף יעקב על לבושו של יוסף, קנאו בו אחיו, ומכרו אותו למצרים וירדו אף הם אחריו". (פס הארגמן הוא סימן מלכות. הטוגה של קיסר רומא שהבדילה בינו ובין הטוגות של הסנטורים ושאר נכבדי רומא).

¹¹ רבים וטובים שואלים כיצד זה שולח יעקב את יוסף בגפו לראות את "שלום אחיך ושלום הצאן" כאשר הוא מודע לשנאה הגדולה ביניהם. ראה למשל דברי רבי חמא בר חנינא בבראשית רבה פד יג: "הדברים הללו היה יעקב אבינו נזכר ומעיו מתחתיים. יודע היית שאחיק נשואים אותך והיית אומר לי הנני?". לאור דברינו עד כה, התמיהה מועצמת שבעתיים, אבל יש כאן גם קצה חוט לפתרון. יעקב היה בטוח שלנוכח מתן מעמד הבכורה והכהונה שהוא נתן בפומבי ליוסף, לא יעזו האחים להתנכל לו. עניין אחד היא האיבה ואפילו השנאה לשליט, עניין אחר הוא הפגיעה בו ובמקרה זה גם פגיעה במי שמינה אותו. אך עדיין, ולכל השיטות, התמיהה היא גדולה: איך יעקב שבעצמו 'הסתבך' בנושא הבכורה וגרם לשנאת אח שהיה מוכן להרוג אותו, כשל כאן ולא הבין מה קורה בביתו הוא, אצל בניו הוא. האם חשב שכתונת הפסים תגן עליו? האם חשב על ההשוואה עם בגדי הכהונה - בגדי עשו המודות - שהוא לבש שהגנו עליו וזיכו אותו בברכת יצחק?

¹² יש מפרשים "בקילוס" - בשמחה. שיוסף שמח לקראת אחיו והם גמלו לו רעה. אבל נראה יותר הפירוש שיוסף בא בראש מורם וכשליחו של אבא (משנה למלך!) לפני אחיו. נציג המטה יורד לבקר את המטח ואולי גם לבדוק את מעשיהם. ראה מדרש שכל טוב (בובר) בראשית פרק כד פסוק סה: "שהראה עצמו הדור לפנייהם בכתונת פסים". ניחא כל עוד הוא לובש את הכתונת בבית אביו ונמצא תחת חסותו, אבל לצאת בכתונת זו בצורה בולטת ומתגרה, כאשר הוא הולך לפגוש את אחיו? אם לא נאמר שהייתה זו יהירות פיזיה או קלות ראש של יוסף, נאמץ את ההסבר שבהערה הקודמת - הפגנת מלכות מכוונת.

¹³ המדרש מעצים את הפשטת יוסף לא רק מכותנתו, אלא מכל מחלצותיו. תחילה מהמעיל העליון (הפינס) ומהחלוק העליון אשר מסוככים על כתונת הפסים. אח"כ מכותנת הפסים עצמה, ומשם למכנסיים (פמלניא) ומכל שאר בגדיו. אבל העיקר, היא הפשטת כתונת הפסים המסמלת את הפשטת הבכורה, הכהונה ו'המלוכה' של יוסף. הפשטת בגדים זו נחקקה לדורות עד שיצרה הקבלה בינה ובין החורבן ואבדן הריבונות. ראה מדרש פרשת ויגש סמינ': "בוא וראה כל צרות שאירע ליוסף אירע לציון ... ויפשיטו את כתונת הפסים, בציון: והפשיטוך את בגדיך (יחזקאל כג)". הפשטת בגדים היא סמל להפשטת אומה מנכסיה וריבונותה.

¹⁴ מעשה נורא זה מחריד כל לב ומזעזע כל פעם מחדש, ומקבל העצמה נוספת בנתיב פירוש כלי יקר בו אנו צועדים. סמל הבכורה והכהונה (והמלכות) מגואל בדם!! כתונת הפסים בה בחר יעקב לסמל את הענקת הבכורה וההנהגה ולתיתה לבן אשתו האהובה, חוזר אלינו בידי בני לאה (בידי יהודה שנבחר להביא אותה ליעקב עפ"י המדרשים) כשהוא מגואל בדם! הלכה בחירת בכורתך, יעקב. בגדי הכהונה מגואלים בדם. הפעם הנוספת והיחידה שמוזכרת כתונת פסים בתנ"ך, הוא במעשה אמנון ותמר. שם מופיע הביטוי פעמיים: פעם לפאר ופעם לאפרי. ראה שמואל ב פרק יג פסוקים יח-ט: "וַיְעַלְיָה כְּתֹנֶת פָּסִים כִּי כָן תִּלְבָּשׁוּ בְנֹת הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלוֹת

מדרש תנחומא פרשת ויגש סימן ד – בין שמעון ליוסף

ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו מפני שהוא דחפו לבור. ועוד פירש אותו מלוי שלא יטלו עליו עצה להרגו.¹⁵

בראשית רבה פרשה פד סימן יט – דם אדם כדם שער עזים

"ויקחו את כתונת הפסים וישחטו שער עזים" - ולמה שער עזים? שדמו דומה לשל אדם.¹⁶

רמב"ם מורה הנבוכים חלק שלישי פרק מו – שער החטאת כנגד מכירת יוסף

אבל החכמים ז"ל שמו טעם היות כפרת צבור לעולם בשעירים, בעבור שחטא עדת ישראל כלה היה בשער רמז למכירת יוסף הצדיק.¹⁷

כלי יקר שמות פרק כא (ב) – דין עבד עברי חוזר למכירת יוסף

"כי תקנה עבד עברי". טעם להתחלת כל הדינין בשילוח העבד חופשי לשש, לפי שהדברות מתחילין "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", אמר כאן: כשם שהיית עבד וחופשה ניתן לך כי פדיתך מבית עבדים, כך תקרא דרור וחופשי לעבדך הנמכר לך בגניבתו. כי גם אתם נמכרתם בגניבת יוסף שמכרוהו השבטים ונתגלגל הדבר שירדו על ידו למצרים לבית עבדים. ואף על פי כן, יצאתם לחופשי. כן גם אתם לרבות עבדכם תשלחו חופשי.¹⁸

שבת שלום

מחלקי המים

מעילים ויצא אותה משרתו החוץ ונעל הדלת אחריה: ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קרעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלך וזקקה". בשניהם: הפשטת עירום; בשניהם: לא רציחה בגוף, רק בנפש ונשמה. בשניהם – דם.

¹⁵ נעשה אתנחתא קלה בכתונת הפסים, ונתעבב על יחסי שמעון ויוסף. כערבון שהאחים יביאו איתם בפעם הבאה את בנימין, לוקח מהם יוסף את שמעון ואוסר אותו "לעיניהם". מדוע שמעון דווקא? שני הסברים מציע המדרש: אחד, על מנת להפריד בין שני האחים האלימים שמעון ולוי (הם שהרגו את יושבי שכם כנקמה על אונס דינה), והשני, משום ששמעון הוא שדחף (הוריד) את יוסף לבור (ויש מדרשים שמעצמים ומתארים איך גם זרק עליו אבנים בהיותו בבור, היינו ניסה להורגו בסקילה). אך עפ"י שיטת כלי יקר, אפשר להבין את התנגשות שמעון ויוסף כהמשך המאבק על הבכורה. אם ראובן בכור לא נדחה בשל מעשה בלהה, ואם יוסף ידחה משום שימות או ייעלם אי שם באיזה בור בעמק דותן או ברחבי ממלכת מצרים הגדולה, מי כעת בתור? לא שמעון שהוא בן שני ללאה ובן שני ליעקב? נחזור לכתונת הפסים.

¹⁶ כתונת הפסים שבין צבעיה ארגמן, בחוטיה צמר כבשים או עזים ותוכה רצוף אהבת אב לבן האשה האהובה שכבר איננה בחיים; נצבעת בצבע דם של בעל החיים ממנו טוו את חוטיה, אשר דמו דומה לדם אדם, ונשלחת לאב במסר סמוי אך בוטה: ראה מה עלה בגורל סמל אהבתך שהפכה לאפליה. ופירוש כלי יקר מוסיף את ארגמן המלכות. לא רק אהבתך יעקב, אלא גם חלומך לראות את בנך מושל ומנהיג, נקרע ונשחט. ולנוכח הפסוק: "ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים", עולה שוב ההשוואה עם כתונת הפסים של תמר וקריעתה, ככתוב: "ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קרעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלך וזקקה". על נושא זה הרחבנו בדברינו [כתונת הפסים](#). כאן, אנחנו מבקשים להתעבב על ההשוואה של דם השעיר ודם האדם ולמשמעות כתונת הפסים כבגדי כהונה - כמתווכת בין דם האדם ודם השעיר. כאן, הוא מגוואלת בדם השעיר, אבל בבית המקדש, בו מובאים קרבנות על חטאי האדם, ובהם שעירי חטאת בכל מועד וראש חודש (וקרבנות הנשיאים בחנוכת המשכן!), אפשר שלכתונת הפסים המגולמת בבגדי הכהונה יש תפקיד אחר.

¹⁷ יסודות דבריו אלה של הרמב"ם הם במדרש ספרא שמיני פרשה א ד"ה ויהי ביום ובמדבר רבה יג יד, ה – בשעירי העזים שהביאו בני ישראל בחנוכת המשכן ובקרבנות הנשיאים. אך הכפרה שם לא הייתה שלימה, ונמשכת כפרת חטא מכירת יוסף ושחיתת שער העזים ע"י אחי יוסף, לכל קרבנות שעירי החטאת שבכל מועד וראש חודש. ראה פירוש חזקוני במדבר כח טו פרשת פינחס בקרבנות ראש חודש: "ושעיר עזים לכפר על וישחטו שער עזים במכירת יוסף". כבר הזכרנו נושא זה בדברינו כפרת אהרון וכפרת העם בפרשת שמיני, בדברינו על מכרם בכסף צדיק ועוד. כאן נבקש לחזור ולהציב את כתונת הפסים כסמל לבגדי הכהונה, או שמא נכון יותר, בגדי הכהונה כתזכורת לכתונת הפסים של יוסף שנטבלה בדם השעיר "שדמו כדם אדם". הכהנים המשרתים בבגדי הכהונה ובהם בגד הכתונת, והם נציגי העם כולו בעבודת בית המקדש, יקריבו כל מועד וכל ראש חודש שעיר עזים לזכרון חטא מכירת יוסף. ומן הסתם לא נמנע שנפלו טיפות של דם על בגדי הכהונה בשעת עבודתם. ראה ניקוי הפרוכת מדם ע"י שלוש מאות כהנים, חולין צ ע"ב, תמיד כט ע"ב. טיפות דם השעיר שדומות לדם אדם מזכירות את דם השעיר שצבע את בגד הכהונה שעשה יעקב ליוסף. אולי גם כתזכורת לשנאת אחים שחוללה את כל העניין ובעטייה גם חרב בית המקדש.

¹⁸ פתחנו בפירוש כלי יקר ונסיים בו, למרות שבכך גלשנו מעבר לכתונת הפסים. עפ"י כלי יקר, התזכורת לדורות של מכירת יוסף איננה (רק) שעיר העזים שקרב בבית המקדש כל מועד וראש חודש, כי אם (גם) דין עבד עברי בו פותחת התורה בפרשת משפטים - פרשת הדינים, מיד לאחר מתן תורה. כבר התעבבנו על סיבת נושא זה, כולל דין רציעת העבד אם הוא בוחר בהמשך העבודות, בדברינו [פתח במשפט עבד עברי](#) וכן [מה שמעה האוזן בסיני](#) בפרשת משפטים. ראה השיטות השונות שהבאנו שם. בא פירוש כלי יקר ומציע פירוש נוסף. דין עבד עברי בראש פרשת הדינים משמש תזכורת, תמרוז אזהרה וגם דרך תיקון. לא (רק) זכר ליציאת מצרים ולהיותו עבדים שם, אלא מזכרת עוון לחטא שבגיננו ירדנו למצרים! אזהרה מפני הישנות המעשה בהתנשאות ואטימות לב לעבד. מן הסתם חטא העבד (נמכר בגניבתו) אז אולי תאמר: למה מגיע לו לצאת לחופשי? התשובה: גם לך במצרים לא הגיע ובכל זאת נפדת! התיקון הוא בעצם הכנסת הנושא לסדר הדין, בלי מורא, והסדרתו בדרך חוקית ונאותה. ובלבד ששוב לא נרד למצרים בגין התעמרות איש באחיו לעבדים. ודא עקא, שחזרו הדברים בימי ירמיהו, שאת דבריו הקשים על עבדות איש באחיו אנחנו קוראים בהפטרות שבת משפטים, והוא עצמו ירד למצרים עם שארית הפליטה.